

Introductie: De Geheime Leer – De Theorie van Alles

Goedemorgen dames en heren, van harte welkom bij ons jaarlijks symposium. Vandaag houden wij dit symposium in het Nederlands; op 26 september houden we hetzelfde symposium in het Engels.

In onze werkgroep voor dit symposium kwamen we vorig jaar al snel tot de conclusie dat we deze keer een heel fundamenteel onderwerp aan u wilden presenteren. Het zijn de drie Grondstellingen van de Theosofia, de drie Propositions uit H.P. Blavatsky's *De Geheime Leer* die we aan u voorleggen en ook, zoals we gewend zijn, samen met u willen bespreken. We doen dit met drie voordrachten en twee workshops.

De titel van dit symposium is 'De Geheime Leer – De Theorie van Alles'. Het begrip 'De Theorie van Alles' komt uit de natuurkunde. Toen Albert Einstein begin vorige eeuw zijn relativiteitstheorie presenteerde en allerlei onderzoeken in de jaren daarna die theorie gedeeltelijk bevestigden, kwam hij op het idee om een nog veel universelere, allesomvattende theorie te ontwikkelen die alle verschijnselen, alle krachten in de natuurkunde zou kunnen verklaren.

Een allesomvattende theorie, het is nog steeds de droom van elke natuurkundige.

Bestaat die Wet van Alles? Nee, in de natuurkunde niet. Nog niet, zou ik heel positief willen zeggen. Maar hij bestaat *wel* in de Oude Wijsheid — en dat is een belangrijke gedachte voor ons vandaag.

Die Oude Wijsheid – bekend onder verschillende namen, maar in het Westen hoofdzakelijk onder de naam Theosofie of Theosofia – de Wijsheid der Goden, is in het Westen opnieuw bekend geworden door H.P. Blavatsky. Zij richtte in 1875 met enkele anderen in New York The Theosophical Society op. Vanaf dat moment heeft zij – in samenwerking met haar Leraren – de Theosofia in veel publicaties uiteengezet.

Uiteindelijk werd in 1888 haar bekendste werk gepubliceerd: *De Geheime Leer*. Twee dikke delen waarin zij de Theosofia heel uitgebreid presenteert.

Niet moeilijk, wel vreemd voor ons

Deze *Geheime Leer* staat in het algemeen bekend als een moeilijk te lezen boek. Maar het is niet zozeer moeilijk, dan wel vreemd, omdat we in het Westen niet echt gewend zijn aan de gedachten die er in zijn verwoord.

Daarom geeft Blavatsky in haar Proloog van *De Geheime Leer* aan hoe we

het beste deze Theosofia kunnen leren begrijpen. In deze Proloog stelt ze dat het absoluut noodzakelijk is om eerst vertrouwd te raken met enkele fundamentele opvattingen die ten grondslag liggen aan het grote geheel. Ons 'denksysteem' heeft ze nodig om alles wat daarna komt op de juiste manier te kunnen begrijpen.

Die fundamentele opvattingen vinden we terug in drie Propositions waarmee alle levensvraagstukken op te lossen zijn. Vandaar dat wij *De Geheime Leer* noemen: De Theorie van Alles. Het is niet echt moeilijk, maar we moeten onszelf wel een beetje bijscholen. Dus dat gaat wat tijd en inspanning kosten.

Zo'n Theorie van Alles moet antwoord geven op alle levensvragen. Wat er in ons dagelijks leven gebeurt, in ons zonnestelsel, in wat wij karmisch doormaken, niets uitgezonderd. Van persoonlijke details tot universele gedachten en details. En dat kan.

Hoe vinden we waarheid?

Vragen als 'Wat is alles?', 'Waar komt alles vandaan en waartoe leidt dit alles?' brengen ons ook tot de belangrijke vraag: 'Hoe vinden we waarheid?' De drie Propositions kennen is op zich niet genoeg. Waarheid vinden doen we op twee niveaus. Op ons persoonlijk niveau kunnen we onze conclusies trekken uit de dingen die ons overkomen, waar wij in onze directe omgeving mee te maken hebben. We leren 'en passant' begrijpen waarom die dingen gebeuren en ook inschattingen maken van hoe dingen verder kunnen gaan.

We doen ook ervaringen op in groter verband. We kunnen kijken naar wat er in het land, in de wereld gebeurt. Dat moeten we onderzoeken als we waarheid willen vinden op een meer universeel niveau. Dan kijken we naar *alle* patronen om ons heen in de samenleving en in ons gedrag. Waarom liggen die patronen er juist *zoals* ze liggen? Dit vereist een vrij actieve opstelling.

Nu is een belangrijk idee achter het concept van de Propositions dat niemand ons de waarheid of de juistheid van iets kan bewijzen. Dat kunnen we alleen zelf. Niemand kan ons iets opleggen en zeggen: '... en dit is juist'. We zullen dingen moeten ervaren, overdenken en het logische erachter zien te vinden. Alleen zo kan het *voor onszelf* waarheid worden. Als iets wordt opgedrongen, is het niet *onze* kennis en wijsheid.

Als we iets als waarheid krijgen voorgehouden, kunnen we dat aanvaarden op basis van geloof, óf, in een beter geval, op basis van vertrouwen — bijvoorbeeld als je iemand kent die zijn kwaliteiten al meerdere malen heeft bewezen.

Maar iets in vertrouwen aannemen is nog steeds niet iets zelf doorgronden. De *juistheid* ervan ervaren vereist van u actief onderzoeken en groeien. 'Wijs worden' is groeien van persoonlijk naar universeel niveau.

Propositie versus hypothese

De drie Propositions in *De Geheime Leer* zijn universele stellingen die een universeel gedrag omschrijven dat voor het hele onderliggende systeem geldig is. Universele stellingen die het grote beeld beschrijven en als basis dienen om vanuit dat grote geheel de details te gaan begrijpen. Het is *top-down* redeneren: uit het grotere patroon verklaren en begrijpen we ook het gedrag van het kleine.

De bekende tegenhanger van het begrip propositie is hypothese. Deze methode van redeneren werkt *bottom-up*: vanuit de details werken naar een groter geheel. Bij een hypothese verzamelen we veel details. De wetenschap spreekt van data verzamelen en data-analyse om patronen, logica en structuur te vinden en zo een meer algemene theorie te kunnen formuleren en meer voorspellingen te kunnen doen. Kortom, het grote plaatje begrijpen vanuit de details.

Nu worden de termen propositie en hypothese soms door elkaar gebruikt of wordt de betekenis als hetzelfde gezien. Maar wij moeten duidelijker zijn. Vanuit wiskundig gezichtspunt kan buiten de grenzen van de waarnemingen niets worden voorspeld. Het is dus gevaarlijk algemene wetten te verklaren uit een gelimiteerde hoeveelheid data. Als je met hypothesen werkt, moet je dus altijd die data blijven onderzoeken, updaten, om te kijken of het juist is en of daar inderdaad een betere algemene theorie uit is te ontwikkelen. Dit gebeurt vaak in de wetenschap. De theorie werkt een tijdje, dan gebeurt er iets dat de hele theorie opblaast en moet men weer opnieuw beginnen. Toch is ook de wetenschap wel gewend aan proposities. Voorbeelden zijn de zwaartekrachtwet van Newton, de wet van Archimedes over de opwaartse kracht van een lichaam in vloeistof en Einstein's relativiteitstheorie. Dit zijn goede voorbeelden van proposities omdat ze van het algemene beeld uitgaan, niet vanuit de details.

Beperkingen

Ook deze proposities zijn echter nog niet zo universeel als we zouden willen. Newton was twee jaar bezig met de zwaartekracht — hij zat in een soort lockdown voor de pest — maar ondanks dat hij een algemeen, universeel patroon beschrijft, is de zwaartekrachtwet van Newton nog maar één kant van het verhaal — want er is ook afstoting,

en dat wordt in deze zwaartekrachtwet *niet* beschreven. Archimedes kwam ook met een algemeen beeld, en we kennen zijn beroemd ‘in bad’-verhaal waarin hij tot de laatste inzichten kwam om er een complete, algemene theorie van te maken: maar, slechts over één kracht. En ook de relativiteitstheorie van Einstein is niet allesomvattend. Toen Niels Bohr na hem met de kwantumtheorie kwam, was Einstein daar absoluut niet gelukkig mee. Hij zag daar een aantal dingen in die niet pasten in zijn theorie, wat leidde tot zijn bekende uitspraak “God dobbelt niet”. De kwantumtheorie omvat namelijk een waarschijnlijkheidsberekening.

Bekende voorbeelden van hypothesen zijn de *steady state*-en de *big bang*-theorie, twee manieren om de oorsprong van het universum te verklaren. Hun beperking is, naast dat ze uit details zijn opgebouwd, het feit dat ze elkaar tegenspreken.

Astronoom Edwin Hubble en een aantal vakgenoten deden in de jaren twintig van de vorige eeuw observaties van sterren en sterrenstelsels en hun achtergrondstraling; ze verzamelden veel data en kwamen op grond daarvan met de *big bang*-theorie, dat het universum begonnen is met één grote knal en daarna alleen maar aan het uitdijen is. Nu zaten in hun data ook veel gegevens die juist de *big bang*-theorie tegenspreken. Anderen zeiden op grond daarvan dat het heelal *steady state* is. Maar dat is terzijde gesteld: het paste niet in Hubble’s bevindingen.

Een ander bekend voorbeeld van een hypothese is de evolutietheorie van Charles Darwin: *survival of the fittest*. Deze is gebaseerd op de observaties van dezelfde dieren die zich op afgelegen eilanden op een bepaalde manier hadden ontwikkeld. Maar ook hier passen niet alle wetenschappelijke gegevens naadloos op het concept.

Dan is er nog het tegenwoordig zeer populaire idee ‘wij zijn ons brein’. De gedachte dat wij als mens niet meer zijn dan onze hersenen en dat die allesbepalend zijn voor *wat* we zijn. Wij stellen dat mensen deze hypothese met enig zelfonderzoek eenvoudig kunnen weerleggen.

De Damodar-methode

Er is dus een groot principieel verschil tussen hypothese en propositie. De uitdagende vraag is daarom: wat willen we? Is het uitgaan van een hypothese verkeerd?

Nee, maar als we denken dat we het grotere geheel leren begrijpen als we maar genoeg details verzamelen, is het wel een heel beperkte benadering.

Wat wij voorstaan is: beginnen met een propositie, vanuit het algemene beeld, dan data verzamelen in de eigen omgeving en vervolgens kijken of die passen in het algemene beeld van de propositie. Met andere woorden: vanuit het universele via *deductief* denken naar de details en dan vanuit de details via *inductief* denken terug naar het universele. In de Theosofia is dit ook bekend als de Damodar-methode.

Universeel

Als zo'n gedachtegang voor ons sluitend is, hebben we bewezen dat de universele propositie een feit is dat geldig is *voor onze manier van denken*. Dan hebben we iets aan eigen waarheidsvinding gedaan.

Dit is de uitdaging voor vandaag. Neem kennis van de drie Propositions, ga ervan uit, werk ermee, beproef het. Passen details in het grote geheel — dan zie je een bevestiging van dat geheel. Wijken ze af — dan moet je verder zoeken. Zo kunnen we langzaam maar zeker tot persoonlijke onderbouwing, persoonlijke waarheidsvinding komen van deze universele Propositions.

Dit gaan we doen:

We leggen straks de drie Propositions in drie lezingen aan u voor: 'Grenzenloos leven', 'Vonken van eeuwigheid' en 'Samenwerken: groeien in eenheid'. Na elke lezing is er tijd voor vragen en antwoorden. Verder hebben we zowel in de ochtend als in de middag een workshop waarin we samen met u willen kijken hoe praktisch we de uitdaging tot individuele waarheidsvinding kunnen maken. We sluiten dit symposium af met een kleine bijdrage over de consequenties van De Theorie van Alles, gevolgd door de mogelijkheid om nog even met elkaar van gedachten te wisselen.

Ik wil afsluiten met een citaat van meester K.H. uit Brief 22:

Leer eerst onze wetten en ontwikkel uw waarnemingsvermogen.⁽¹⁾

Dit is een heel belangrijke uitspraak. We moeten aan onszelf werken om de universele waarheid te kunnen zien en herkennen.

Referentie

1. *De Mahatma Brieven*, Theosophical University Press, Pasadena, Den Haag 1993, blz. 156.
-